

Sandra Kadłubowska

Uniwersytet w Białymstoku
E-MAIL: s.kadlubowska@uwb.edu.pl
ORCID: 0000-0002-3263-4935

Sprawozdanie z XXXVIII Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej (Białystok, 7–12 września 2025)

*To właśnie w atmosferze Letnich Szkół Młodych Pedagogów,
w tej przestrzeni autorytetów, rodzi się moc twórcza i moc
sprawcza oraz wejście na drogę odpowiedzialnej refleksji
i aktualizowania potencjału w nas tkwiącego.*

(Cybal-Michalska, 2023, s. 61)

Letnia Szkoła Młodych Pedagogów od lat stanowi wyjątkową przestrzeń spotkań środowiska akademickiego, w której tworzone są warunki sprzyjające pogłębianiu refleksji naukowej, rozwijaniu kompetencji badawczych oraz budowaniu relacji międzypokoleniowych. Zgodnie z tym, co podkreślała prof. Agnieszka Cybal-Michalska w wystąpieniu inauguracyjnym XXXV Letniej Szkoły Młodych Pedagogów, wydarzenie to jest miejscem, w którym uczestnik spotyka „na swojej drodze mądre autorytety – osoby, od których możemy uczyć się bardzo trudnej sztuki nawigacji przez życie naukowe i akademickie” (2023, s. 61).

W przestrzeni Letniej Szkoły rozwija się wspólnota młodych adeptów nauki oraz doświadczonych Mistrzów, którzy – poprzez swoje zaangażowanie, wiedzę i postawy – ukazują znaczenie naukowej pasji, rzetelności oraz odpowiedzialności w procesie poznawczym. To właśnie dialog, spotkanie i współdzielenie doświadczeń stanowią fundamenty tego unikatowego przedsięwzięcia, od lat kształtującego kolejne pokolenia badaczy i badaczek pedagogiki. Nie inaczej było podczas tegorocznej edycji Letniej Szkoły, która w pełni potwierdziła znaczenie tego wyjątkowego wydarzenia.

XXXVIII Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej, odbywająca się pod hasłem „(Nie)regionalna edukacja/polityka oświatowa w warunkach globalności i cyfryzacji współczesnego świata – konteksty pedagogiczne” w dniach 7–12 września w Białymstoku, spotkała się z zainteresowaniem środowiska pedagogów, socjologów i psychologów. Zaproszenie przyjęli znakomici goście reprezentujących ośrodki naukowo-badawcze z Polski oraz Ukrainy. Problematyka XXXVIII LSMPiP skupiona była na:

[...] pedagogicznych kontekstach potencjałów środowisk lokalnych i regionalnych, odkrywaniu możliwości wykorzystywania endemicznych zasobów kultury i natury w procesach rozwoju osoby i zmiany społecznej oraz w rozwijaniu teorii wspierających/wyjaśniających te procesy. Włączenie tematyki edukacji regionalnej do badań, procesów kształcenia i wychowania wzbudziło refleksję nad teorią i praktyką rozwijania postaw otwartości na relacje między tym, co bliskie i dalekie, tym co lokalne i globalne, tym, co należy podtrzymywać a co zmieniać (Czerepaniak-Walczak i Bochno, 2025).

Rozważania dotyczyły także: budowania wspólnot i narracji regionalnych, specyfiki edukacji, polityki regionalnej w warunkach globalizacji i cyfryzacji oraz edukacji włączającej (szczególnie w kontekście cyfrowych systemów i sztucznej inteligencji). Omawiano wykorzystywanie mediów cyfrowych oraz SI/AI do pracy i rozwoju w edukacji, która staje się narzędziem, ale i wyzwaniem dla pedagogów.

Gospodarzem XXXVIII LSMPiP był Wydział Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku, który w związku z organizacją tego wydarzenia miał zaszczyt gościć Mistrzów, wymienionych zgodnie z kolejnością ich wystąpień:

- prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak,
- dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ,
- dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB,
- prof. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska,
- prof. dr hab. Marek Konarzewski,
- prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz,
- prof. dr hab. Mieczysław Malewski,
- dr hab. Tomasz Maliszewski, prof. AMW,
- Weronika Czyżewska (Fundacja i Ośrodek Pogranicze),
- dr hab. Jacek Pyżalski, prof. UAM,
- dr hab. Maksymilian Chutorański, prof. US,
- dr hab. Radosław Rybkowski, prof. UJ,
- prof. dr hab. Mirosław Sobecki,
- prof. dr hab. Zenon Gajdzica,
- dr Aneta Makowska,
- prof. dr hab. Marek Konopczyński,
- dr Marek Michalak.

Przyjazd gości i nieformalne powitanie rozpoczęło się 7 września 2025 roku w Apartamentach Branicka w centrum Białegostoku. Po kolacji odbyło się pierwsze spotkanie (Sam na Sam – pierwszy punkt programu) młodych uczestniczek i uczestników LSMPiP z Kierowniczkami Naukowymi Szkoły – prof. Marią Czerepaniak-Walczak i prof. Ewą Bochno. Po powitaniu uczestników i wprowadzeniu do pracy omówiono abstrakty oraz ustalono kolejność wystąpień. Następnie przedstawiono Prezydencję Szkoły – dr Katarzynę Szorc, dr Beatę Kunat oraz pozostałych członków komitetu organizacyjnego: mgr Agnieszkę Laskowską, mgr Sandrę Kadłubowską, dr Agnieszkę Sobolewską-Popko, dr Marcina Kolembę. Tego dnia uaktywnił się także Samorząd LSMPiP: dr Aleksander Cywiński oraz dr Karol Motyl dokonali wprowadzenia w rytuały i zwyczaje LSMPiP im. Marii Dudzikowej. Zwieńczeniem wieczoru była Rada Pedagogiczna Mistrzyń i Mistrzów.

Oficjalna ceremonia inauguracyjna XXXVIII Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej miała miejsce 8 września 2025 roku na Wydziale Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku. Wszystkich uczestników i sympatyków Szkoły w imieniu gospodarzy powitał Rektor Uniwersytetu w Białymstoku, prof. dr hab. Mariusz Popławski oraz Dziekan Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku, dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB. Podczas uroczystości głos zabrali: Wojewoda Podlaski, Jacek Brzozowski, który objął LSMPiP patronatem honorowym, Marszałek Województwa Podlaskiego, Łukasz Prokorym – patron wydarzenia i partner strategiczny, a także Zastępca Prezydenta Miasta Białegostoku, Tomasz Klim, również sprawujący patronat nad wydarzeniem.

Uroczystego otwarcia LSMPiP dokonała Przewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska. Następnie głosabrały Kierowniczki Naukowe Szkoły: prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak oraz dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ. Kolejnym punktem programu były: wykład inauguracyjny Prezesa Akademii Nauk, prof. Marka Konarzewskiego, zatytułowany *Czy nadchodzi globalny kryzys uniwersytetu?* oraz wykład prof. Jerzego Nikitorowicza, wprowadzający w tematykę XXXVIII LSMPiP – *Odpowiedzialność za odziedziczoną tożsamość. Egzemplifikacje z pogranicza kultur*.

Następnie miało miejsce uroczyste przekazanie insygniów Letniej Szkoły kolejnym gospodarzom XXXIX LSMPiP w 2026 r. – Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, Dziekanowi Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych AMW, prof. dr hab. Jerzemu Kojkołowi oraz dr hab. Tomaszowi Maliszewskiemu, prof. AMW, Kierownikowi Katedry Studiów Edukacyjnych Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych AMW oraz Prezydentom: dr Monice Popow, mgr Janecie Charuta-Kojkoł, mgr Katarzynie Zeman. Dziekan Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku, dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar,

prof. UwB przekazała batutę, która symbolizuje trwałość, współpracę naukową i organizacyjną, wypowiadając słowa: „Niech otworzą się serca, kiesy i kasy dla dobra nauki”. Wręczyła także kociołkę zwiastującą gospodarność i dobre planowanie, mówiąc: „Niech się twórczo miesza” (Szewczyk-Kowalczyk, 2011, s. 116). Pojawił się zaśpiew charakterystyczny dla ważnych momentów Szkoły: „Ależ owszem, ależ owszem, ależ tak, tak, tak!”.

Na zakończenie oficjalnej części spotkania zaplanowano wręczenie dyplomów *Strzał w 10 – za bycie mózgiem i duszą Kabaretu LSMPiP im. Marii Dudzikowej*. Wyróżnienie w tej kategorii otrzymali: dr Iwona Murawska oraz dr Aleksander Cywiński. Zwieńczeniem uroczystości było ślubowanie i pasowanie szkolniaków, którzy po raz pierwszy uczestniczą w Letniej Szkole. Ten nowy zwyczaj zaproponowany został przez Samorząd LSMP w porozumieniu z Kierowniczkami Naukowymi.

Kolejnym punktem programu był spacer badawczy do Kampusu Uniwersytetu w Białymstoku połączony z konsultacjami z Mistrzem/Mistrzynią oraz zwiedzanie Uniwersyteckiego Centrum Przyrodniczego im. Profesora Andrzeja Myrchy, które znajduje się w otulinie rezerwatu Lasu Zwierzynieckiego.

Po powrocie do miejsca obrad tegorocznej szkoły przyszedł czas na wieczór integracyjny prowadzony przez Sandrę Kadłubowską. Był to moment prezentacji uczestników XXXVIII LSMPiP oraz ich ośrodków naukowych. Podczas twórczych zadań integracyjnych oraz zespołowej gry detektywistycznej uczestnicy mogli poznać się wzajemnie. Na koniec dnia zaplanowano przekazanie młodym pedagogom i pedagożkom darów i upominków od wydawnictw. Tradycją szkół jest obdarowywanie młodych adeptów nauki książkami. W związku z tym wsparcia LSMPiP udzieliły rozmaite wydawnictwa naukowe poprzez nieodpłatne przekazanie wybranych egzemplarzy publikacji. Ponadto działaniom tym towarzyszyła wystawa zorganizowana przez prof. Tomasza Maliszewskiego pt. *Ignacy Solarz (1891–1940) – działacz społeczny, ludowiec, spółdzielca i pedagog*¹.

Kolejny dzień Letniej Szkoły – wtorek 9 września – rozpoczął się od porannej kawy oraz konsultacji Młodzieży z Kierowniczkami Naukowymi Szkoły. W tym dniu wykłady Mistrzów poprzedziła minuta ciszy i chwila refleksji poświęcona ks. prof. Marianowi Nowakowi – Mistrzowi i Gospodarzowi XXVIII Letniej Szkoły Młodych Pedagogów i Pedagożek, który zmarł 15 sierpnia 2025 roku. Po chwili zadumy uczestnicy rozpoczęli cykl Wykładów Mistrzów. Prof. Mieczysław

¹ Z Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie wypożyczono 14 plansz prezentujących dorobek tytułowego pedagoga, które uczestnicy mogli oglądać podczas Letniej Szkoły.

Malewski wygłosił wykład pt. *Teoria i empiria. O konstruowaniu metodologicznych powiązań w badaniach społecznych*, prof. Tomasz Maliszewski – *Uniwersytet Ludowy jako miejsce całonocnego uczenia się wspólnot lokalnych*. Społeczność tegorocznej szkoły wysłuchała także referatu Jacka Pyżalskiego pt. *Jak formatuje młodych ludzi generatywna sztuczna inteligencja? Wyniki badań jakościowych*. Uczestnicy wzięli także udział w seminarium *Abecadło Pogranicza. Filozofia i praktyki edukacyjne Fundacji i Ośrodka Pogranicze*, poprowadzonym przez Weronikę Czyżewską. Tego dnia odbyła się pierwsza tegoroczna giełda (p)różności, podczas której młodzi szkolnicy mieli okazję zaprezentować swoje wystąpienia, konsultowane wcześniej z opiekunkami naukowymi szkoły. Po 10-minutowych prezentacjach otwierała się twórcza przestrzeń na zadawanie pytań i dyskusję. Podczas XXXVIII LSMPiP odbyły się cztery panele dyskusyjne poprzedzone wystąpieniami uczestników, zaprezentowało się w sumie 19 młodych pedagogów i pedagożek.

Poranne konsultacje z Kierowniczkami Szkoły ponownie rozpoczęły następny dzień szkoły. W środę – 10 września – wykład pt. *Złożoność jako kategoria pedagogiczna* wygłosił prof. Maksymilian Chutorński, referat *Czy wiedzę naukową można sprawdzić? O metodologicznych aspektach testowania wiedzy naukowej* – prof. Mieczysław Malewski, a prof. Radosław Rybkowski przedstawił wystąpienie zatytułowane *Una Her Doc: dziedzictwo kulturowe w czasach digitalizacji*. Tego dnia odbyły się dwie giełdy (p)różności oraz spacer po centrum Białegostoku połączony z wykładem w terenie pt. *Regionalne, narodowe i europejskie konteksty dziedzictwa kulturowego Białegostoku – ze szczególnym uwzględnieniem XVIII wieku i czasów Jana Klemensa Branickiego*. Przewodnikiem i zarazem wykładowcą był prof. Mirosław Sobecki.

Tradycyjnie kolejny dzień otworzyło poranne spotkanie z kawą i konsultacjami naukowymi. W czwartek 11 września uczestnicy mieli okazję wysłuchać wykładu prof. Zenona Gajdzicy pt. *Globalna polityka, lokalna szkoła, indywidualne potrzeby uczniów i nauczycieli – edukacja włączająca w świecie cyfrowych systemów rekomendacyjnych*. Odbył się warsztat *Podążać i splatać. Mapowanie tego, co nie tylko edukacyjne* prowadzony przez dr Anetę Makowską oraz warsztat *Sztuczna inteligencja w służbie młodego pedagoga – badacza* autorstwa prof. Radosława Rybkowskiego. W planie pojawiła się także ostatnia giełda (p)różności.

W czwartek odbyła się uroczysta kolacja, podczas której pojawiły się przemówienia Gospodarzy i Mistrzów, podziękowania, wyróżnienia, dyplomy dla uczestników, a także niespodzianki artystyczne dla wszystkich celebrujących zakończenie Letniej Szkoły. Kierowniczki Naukowe wręczyły:

- Oksanie Iwanowej – dyplom audytorium za najlepsze wystąpienie podczas giełdy (p)różności w kategorii doktor/doktorka – za wystąpienie pt. *Cisza*

natury, dźwięki alarmu: Jak lokalne dźwięki, przestrzenie i ludzie kształtują odporność psychiczną (Instytut Oświaty Pedagogicznej i Oświaty Dorosłych imienia Iwana Ziaziuna Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy),

- Krzysztofowi Jaworskiemu – dyplom audytorium za najlepsze wystąpienie podczas giełdy (p)różności w kategorii magister – za wystąpienie pt. *Cyfrowe głosy młodych – Scratch jako przestrzeń twórczej ekspresji i obywatelskiego zaangażowania* (Szkoła Doktorska Uniwersytetu Szczecińskiego),
- Sylwii Korzon – dyplom audytorium za najlepsze wystąpienie podczas giełdy (p)różności w kategorii magistra – wystąpienie pt. *Trzecie miejsce w kształtowaniu tożsamości* (Uniwersytet Śląski),
- Annie Witkowskiej-Tomaszewskiej – dyplom w kategorii *Twórczy Szum* (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej),
- Jackowi Jaroszowi – tytuł i Dyplom *Twórczy Szumek* (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu),
- Karolowi Motylowi – dyplom w kategorii *Bezzsumna pomoc* – za stacjonarne oraz całoroczne, zdalne wsparcie XXXVIII LSMPiP (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)².

W imieniu swoim i wszystkich uczestników profesor Maria Walczak oraz profesor Ewa Bochno, wspólnie z Samorządem, wyraziły wdzięczność Gospodarzom za przygotowanie tegorocznej Letniej Szkoły. Następnie Kierowniczki Naukowe wręczały podziękowania i dyplomy dla wszystkich uczestników. Wieczór uświetniła wyjątkowa niespodzianka – koncert regionalnej muzyki w wykonaniu zespołu Trawka. „Koło gospodyń wiejskich” zaprezentowało repertuar oparty na białym śpiewie oraz gwarze podlaskiej, tworząc niepowtarzalny klimat. Wyjątkowy występ artystów spotkał się z ogromnym entuzjazmem i zachwytem publiczności.

Podczas uroczystej kolacji uczestnicy LSMPiP mieli okazję zobaczyć kabaret improwizowany, nazwany przez jego twórców: *Cabareto di didaktiko, czyli o zgubnych skutkach marzeń ciała pedagogicznego o sztucznej inteligencji*. Inspiracją do scenariusza były rozmowy, które toczyły się w kularach o AI. Akcja kabaretu rozgrywała się w polskiej szkole i była symulacją wyzwań, jakie mogą pojawić się w trakcie lekcji, podczas której odbywa się hospitacja. W pierwszoplanową rolę wychowawczyni klasy szkolnej wcielił się Aleksander. Pozostali, którzy podjęli się gry aktorskiej zamienili się w uczniów – podopiecznych Pani Lucynki.

² Wyróżnienie wprowadzone po raz pierwszy w 2025 roku, a więc podczas tegorocznej LSMPiP.

W kolejności miejsc zajmowanych najbliższej biurka belferki w ławkach szkolnych siedzieli: Ania, Piotr, Emilka, Asia, Monika, Sylwia, Krzysiek oraz Radek.

Wieczór ubarwiła Fraszkolimerykomemojada, podczas której uczestnicy dzieli się nawzajem swoją twórczością. Odczytywane były fraszki³, wiersze, limeryki, „lepiej”⁴ oraz prezentowane zabawne memy, inspirowane tematyką i wydarzeniami XXXVIII Letniej Szkoły. Wytwory te odzwierciedlały niepowtarzalny klimat tegorocznego spotkania. Atmosferę wydarzenia współtworzyły zaśpiewy i rytuały, wyraźnie odróżniające LSMPiP od tradycyjnej konferencji.

Piątek 12 września – ostatni dzień Letniej Szkoły – rozpoczął się od wykładu prof. Marka Konopczyńskiego (pełniącego funkcję pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości ds. nieletnich), zatytułowanego *Kierunki zmian w edukacji i wychowaniu nieletnich z placówek resocjalizacyjnych w dobie społecznych sporów paradygmatycznych*. Następnie wystąpienie poruszające kwestie praw dziecka i aktualnych wyzwań wygłosił dr Marek Michalak, który jest przewodniczącym Międzynarodowego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka i dwukrotnie pełnił funkcję Rzecznika Praw Dziecka. Po krótkiej dyskusji nastąpiło podsumowanie i zamknięcie obrad tegorocznej Letniej Szkoły. Zarówno Mistrzowie, jak i wszyscy pozostali Mentorzy Szkoły otrzymali od Gospodarzy w ramach podziękowań kamienie mocy symbolizujące siłę, wytrwałość i pozytywne myśli naukowe – niepowtarzalnie ozdobione przez studentów pedagogiki Wydziału Nauk o Edukacji⁵.

XXXVIII Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej była przestrzenią wsparcia i inspiracji, sprzyjającą rozwojowi naukowemu młodych badaczy i badaczek. Umożliwiła poszerzanie wiedzy, doskonalenie warsztatu, prezentację dorobku oraz promowanie najbardziej utalentowanych w serdecznej atmosferze akademickiej wspólnoty. Był to również czas budowania nowych znajomości, wartościowych relacji, a nierzadko także trwałych przyjaźni.

³ „Iwona dostrzegła dużą lukę,
więc stworzyła nową naukę.
Ziemia to dla niej już za mało –
W kosmos by się poleciało!
Będzie pierwszą Polką w kosmosie
prowadzić badania o chaosie
w tym jest słuszna logika,
to astopedagogika” (K. Motyl, 2025).

⁴ „Lepiej z Radkiem książki czytać,
niż na mieście nogą fikać” (E. Bochno, 2025).

„Lepiej z Maksem być na szkole,
niż przywdziewać aureolę” (E. Bochno, 2025).

⁵ Prace studentów pedagogiki zostały wykonane pod kierunkiem dr Doroty Świdzińskiej.

BIBLIOGRAFIA

- Cybał-Michalska, A. (2023). Wystąpienie prof. dr hab. Agnieszki Cybał-Michalskiej otwierające XXXV Letnią Szkołę Młodych Pedagogów, *Parezja*, 1(19), 59–63.
- Czerepaniak-Walczak, M. i Bochno, E. (2025). *Komunikat XXXVIII Letnia Szkoła Młodych Pedagogów i Pedagożek im. Marii Dudzikowej*. https://wwszip.pl/wp-content/uploads/2025/03/XXXVIII_LSMPiP___KOMUNIKAT-II.pdf (dostęp: 12.08.2026).
- Szewczyk-Kowalczyk, J. (2011). Letnia Szkoła Młodych Pedagogów w optyce jej rytuałów. W: E. Bochno, A. Korzeniecka-Bondar (red.), *O budowaniu kapitału ludzkiego i społecznego w środowisku naukowym. 25-lecie Letniej Szkoły Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN* (s. 109–122). Lublin: Wydawnictwo UMCS.